
DVOUFAKTOROVÁ MODIFIKACE ŠKÁLY ŽIVOTNÍ SPOKOJENOSTI¹

Životní spokojenost

Životní spokojenost je poměrně velmi často používaným pojmem. Obecně můžeme říct, že se na životní spokojenosti podílí mnoho faktorů jedincova života, a to jak vnitřních, tak vnějších. Neexistuje ovšem jedna konkrétní definice či popis, podobně jako tomu i u jiných psychologických termínů a konceptů. Jedno ovšem tyto mnohé definice spojuje, a to důraz na subjektivní hodnocení a prožívání jedince – člověk nemůže být šťastný, pokud se tak sám necítí (Hamplová, 2006).

S životní spokojeností souvisí také koncept well-beingu², který můžeme dle Světové zdravotnické organizace definovat jako jedincův stav naprosté psychické, fyzické a sociální pohody, který ovšem neplyne pouze z nepřítomnosti nemoci či jiných potíží. Vidíme tedy, že podobně jako životní spokojenost, i well-being závisí na mnoha faktorech – například Bedrnová (2015) uvádí závislost na vrozených předpokladech, možnost stanovování smysluplných životních cílů a dostatečné uspokojování svých potřeb a Hannapi & Lipps (2019) hovoří také o těsném vztahu s pracovní spokojeností.

Nepřekvapí nás, že životní spokojenost společně s well-beingem během jedincova života může kolísat, což může být také ovlivněno několika proměnnými. Pro zajímavost můžeme zmínit třeba model Van Praaga et al. (2003), kteří mezi konkrétní proměnné řadí věk, zaměstnání, finance, zdraví, bydlení či volný čas. Největší podíl zde má pochopitelně jedincův věk – s rostoucím věkem se mění nejen jedincovy hodnoty a potřeby, ale také jeho zdraví, sociální vazby, finanční situace, a mnoho dalších aspektů života, což ovlivňuje jeho následnou životní pohodu a spokojenost (Carr, 2023).

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na [tomto odkazu](#)

² Do češtiny často překládán jako *životní pohoda*

Škála životní spokojenosti

Pro účely této studie jsme vybrali *Škálu životní spokojenosti*³ autorů Drozenové et al., která vznikla jako projekt v rámci předmětu Psychometrika 1. Položky byly ve formě nekompletních oznamovacích vět, které měli respondenti příslušně doplnit pomocí následujících pěti možností:

„1) úplně nespokojen“ – „2) částečně nespokojen“ – „3) ani nespokojen, ani spokojen“
– „4) částečně spokojen“ – „5) úplně spokojen“

Vidíme tedy, že se autoři rozhodli pro odpovědi využít pětistupňovou škálu s možností středního stupně, čímž chtěli respondentovi poskytnout neutrální volbu. Celková škála obsahuje 20 položek, z nichž žádná není reverzní. Kompletní znění položek znázorňuje tabulka 1.

Číslo položky	Znění položky
1	„Se vztahy v naší rodině, jsem celkově“
2	„Se svými dřívějšími rozhodnutími, jsem“
3	„Se svými stravovacími návyky, jsem“
4	„S tím, jak v poslední době trávím svou dovolenou, jsem celkově“
5	„Můj současný psychický stav je takový, že s ním jsem“
6	„Ve vztazích se svými nejbližšími přáteli, jsem“
7	„Se svou schopností se prosadit, jsem“
8	„Se svými kolegy v práci, jsem“
9	„Moje současná finanční situace je taková, že s ní, jsem“
10	„S tím, jak mě berou ostatní, jsem“
11	„Se svým sexuálním životem, jsem“

³ Kompletní škálu lze zobrazit na [tomto odkazu](#) a závěrečný výstup autorů je dostupný [zde](#)

12	„Se svými nejbližšími sousedy, jsem“
13	„Se svým finančním ohodnocením v zaměstnání, jsem“
14	„S tím, jak zvládám běžné životní situace, jsem“
15	„S náplní práce na mé pozici, jsem“
16	„S tím, jak v současné době bydlím, jsem“
17	„S možnostmi svého rozvoje, jsem“
18	„Se svou současnou fyzickou kondicí, jsem“
19	„Ve svém volném čase se věnuji aktivitám, se kterými, jsem“
20	„Se svým vzhledem, jsem“

Tabulka 1 – Přehled položek Škály životní spokojenosti

Před provedením faktorové analýzy vyřadili autoři z kompletního souboru položek položky 8, 13 a 15, tedy položky spjaté s pracovní spokojeností. Učinili tak na základě podrobnější analýzy výzkumného souboru, konkrétně věkového rozpětí, a na podkladě zpětné vazby některých respondentů.

Následný set 17 položek podrobili autoři faktorové analýze při zvolení metody hlavní osy a na základě sutinového grafu se rozhodli pro jednofaktorový model s jednodimenzionální škálou „*životní spokojenost*“. V této práci bychom ovšem chtěli předpokládat, že námi vytvořený model bude mít dva faktory. Domníváme se, že některé položky se vztahují k tomu, jak jedinec subjektivně pohlíží na sebe sama, a další naopak k tomu, jak jedinec vnímá své okolí. Na základě naší úvahy bychom tedy mohli položky rozdělit do dvou kategorií: **vztah k sobě**, kam bychom zařadili položky 2, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 14, 16, 17, 18, 19 a 20; a dále **vztah k okolí** – zde by spadaly položky 1, 6, 10 a 12.

Jednofaktorový model

V následujících řádcích se podíváme na prezentaci a popis výsledků původní zprávy. Jak jsme již zmínili výše, autoři podrobili svůj set 17 položek faktorové analýze při zvolení metody hlavní osy a na základě sutinového grafu se rozhodli pro tvorbu jednofaktorového modelu.

Následně testovali nasycení jednotlivých položek faktorem životní spokojenosti prostřednictvím faktorových zátěží. Pro zjištění reliability škály použili autoři Cronbachův koeficient alfa, který měl v případě jejich škály výsledek 0.85, což autoři považují za dostatečně uspokojivé.

Dvoufaktorová modifikace v rámci konfirmativní faktorové analýzy⁴

Pro účely naší práce jsme předpokládali dvě subškály: **Vztah k sobě** (celkem 13 položek) a **Vztah k okolí** (celkem 4 položky). K ověření našeho předpokladu jsme využili konfirmatorní faktorové analýzy (CFA), jejíž výsledky shledáváme uspokojivé: $\chi^2 = 212.085$; $df = 118$; $p < 0,001$; CFI = 0,977; TLI = 0,973, RMSEA = 0,056. Níže uvádíme také faktorové náboje námi predikovaného dvoufaktorového modelu, které jsou shrnuty v tabulce 2.

Faktory	Položka	Faktorový náboj	SE	z	p	95% Confidence Interval	
						Lower	Upper
Vztah k sobě	p2	0.568	0.026	21.572	< .001	0.516	0.620
	p3	0.535	0.026	20.565	< .001	0.484	0.586
	p4	0.530	0.028	19.128	< .001	0.476	0.584
	p5	0.734	0.026	28.622	< .001	0.684	0.784
	p7	0.556	0.027	20.784	< .001	0.503	0.608
	p9	0.436	0.028	15.807	< .001	0.382	0.490
	p11	0.478	0.028	17.182	< .001	0.423	0.532
	p14	0.770	0.026	29.890	< .001	0.719	0.820
	p16	0.507	0.028	18.129	< .001	0.452	0.561
	p17	0.656	0.026	25.241	< .001	0.605	0.707
	p18	0.546	0.027	20.582	< .001	0.494	0.598
	p19	0.609	0.028	21.740	< .001	0.554	0.664
	p20	0.516	0.026	19.487	< .001	0.464	0.568
Vztah k okolí	p1	0.395	0.032	12.255	< .001	0.332	0.458
	p6	0.515	0.036	14.357	< .001	0.444	0.585
	p10	0.654	0.041	16.101	< .001	0.574	0.733
	p12	0.419	0.032	12.933	< .001	0.355	0.482

Tabulka 2 – Faktorové náboje položek předpokládaného dvoufaktorového modelu

⁴ K výpočtu jsme použili program JASP 0.17.1

Pro posouzení reliability námi predikovaných subškál jsme podobně jako původní autoři zvolili Cronbachův koeficient alfa. U subškály **Vztah k sobě** jsme dosáhli hodnoty $\alpha = 0.829$, což je poměrně uspokojivý výsledek blížící se původnímu výsledku autorů. Ovšem u druhé subškály **Vztah k okolí** vidíme výsledek $\alpha = 0.468$, což poukazuje na vnitřní nekonzistentnost jednotlivých položek dané subškály⁵. Na základě našich výpočtů tedy vidíme, že se vyplatí držet se původního záměru autorů a jejich předpokladu jednofaktorového modelu.

⁵ Nízká reliability by mohla být v tomto případě zapříčiněna mj. také nedostatečným počtem selektovaných položek

Seznam použité literatury

- Bedrnová, E. (2015). *Management osobního rozvoje: duševní hygiena, sebeřízení, efektivní životní styl*. Management Press.
- Carr, D. (2023). *Aging in America* (1st ed., Vol. 8). University of California Press.
<http://www.jstor.org/stable/j.ctv33f0zgj>
- Hanappi, D., & Lipps, O. (2019). Job insecurity and parental well-being: The role of parenthood and family factors. *Demographic Research*, 40, 897–932.
<https://www.jstor.org/stable/26727020>
- Hamplová, D. (2006). Životní spokojenost, štěstí a rodinný stav v 21 evropských zemích / Satisfaction with Life, Happiness, and Family Status in Twenty-one European Countries. *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review*, 42(1), 35–55.
<http://www.jstor.org/stable/41132259>
- Van Praag, B., Frijters, P., & Ferrer-I-Carbonell, A. (2003). The anatomy of subjective well-being. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 51(1), 29–49.
[https://doi.org/10.1016/s0167-2681\(02\)00140-3](https://doi.org/10.1016/s0167-2681(02)00140-3)